

Nr 141.

Av herr **Bergman m. fl.**, om ökat anslag till utjämning av kostnaderna för folkskoleväsendet.

Vid 1930 års riksdag beslöts, med anledning av väckta motioner, att under åttonde huvudtiteln anvisa till utjämning av kostnaderna för uppehållande av folkskoleväsendet för budgetåret 1930/1931 ett extra förslagsanslag av 8 800 000 kronor.

Motionärerna hade närmast tänkt sig, att anslaget, som av dem föreslagits till inalles 15 600 000 kronor, skulle fördelas med visst belopp per skolbarn. Med stöd av skolöverstyrelsens yttrande i saken föreslog emellertid statsutskottet att fördelningen skulle ske dels per skolbarn, dels per läraravdelning, varjämte utskottet av statsfinansiella skäl nedsatte det begärda beloppet till 8 800 000 kronor. Fördelningen skulle då äga rum efter principen 5 kronor per skolbarn och 200 kronor per läraravdelning. Riksdagen biföll detta förslag. Under de två följande budgetåren fullföljdes detta system och beviljades motsvarande anslag.

Vid 1933 års riksdag föreslog Kungl. Maj:t, att anslaget måtte sänkas till 5 615 000 kronor, varjämte fördelningsprincipen skulle ändras på det sätt, att endast de 200 kronorna per läraravdelning bibehölles, under det de 5 kronorna per skolbarn bortföll. Riksdagen beslöt emellertid, med anledning av väckta motioner, i vilka yrkats bibehållande av förutvarande ordning och anslag, att så till vida tillmötesgå motionärerna, att förutvarande ordning och anslagsbelopp skulle gälla för senare halvåret av 1933, varemot under förra halvåret 1934 det av Kungl. Maj:t föreslagna förändrade systemet skulle bli gällande. Totala anslagsbeloppet för budgetåret 1933/1934 bestämdes till 7 207 500 kronor.

Vid 1934 års riksdag förnyade motionärerna från 1933 sina yrkanden, men riksdagen beslöt, i överensstämmelse med Kungl. Maj:ts proposition, att den nya ordningen nu skulle gälla för hela budgetåret. Beloppet för budgetåret 1934/1935 bestämdes till 5 660 000 kronor.

Samma belopp föreslås i årets statsverksproposition för nästkommande budgetår.

Givetvis har den successiva nedsättning, som de bägge sista åren ägt rum, för kommunerna varit mycket ovälkommen, och den förefaller så mycket mera otidsenlig som den numera rådande tendensen beträffande statens förhållande till folkskoleväsendet alltmer går i riktning av statens vidgade omvårdnad om detsamma. Man torde, av alla tecken att döma, snart komma att stå inför en mera genomgripande omläggning av folkskoleväsendets finansiering, innebärande bl. a. statens övertagande i långt större utsträckning

än hittills av dess omkostnader. Vi hänvisa i detta avseende till det betänkande och förslag angående statens övertagande av vissa kostnader för folkskoleväsendet, som avgavs den 27 november 1934 av folkskolesakkunniga (Statens off. utredn. 1934: 47). Att inför en sådan säkerligen med allmänt intresse omfattad omläggning hålla de nuvarande statsbidragen nere vid ett så mycket minskat belopp synes varken tidsenligt eller med hänsyn till kommunernas så ofta beträngda läge väl anpassat och har hittills haft sin huvudmotivering i statens egna finanssvårigheter, vilka dock nu synas något lättade. Den väsentligaste principiella invändning man haft att göra mot denna form av utjämningsbidrag har utgått från en kritik av fördelningen kommunerna emellan, i det alla kommuner få del av detta bidrag utan särskild hänsyn till olika ekonomisk ställning. Skulle systemet fortsätta någon längre tid, vore det måhända skäl att överväga i vad mån en rättelse just på denna punkt kunde ske. Men då det nya system, som skymtar i en nära framtid i och med statens övertagande av vissa större folkskolekostnader i sin helhet, drabbas av samma anmärkning, saknas skäl att i avseende på det provisorium som nu råder göra någon ändring i fördelningsprincipen. Vi tillåta oss därför nu föreslå att fördelningen i enlighet med Kungl. Maj:ts proposition utgår enbart efter läraravdelning, varvid emellertid för uppnåendet av den avsedda ökningen av anslagsbeloppet i stället för 200 kronor måtte bestämmas 300 kronor per läraravdelning, och att i överensstämmelse därmed anslagets slutsumma höjes med 2 830 000 kronor till 8 490 000 kronor.

Då det utan tvivel kommer att göras den invändningen, att tillgängliga medel saknas för sådan höjning, tillåta vi oss hänvisa till flera vid årets riksdag väckta motioner angående ökning av vissa skatter på umbärliga konsumtionsartiklar, vadan vid fastställande av inkomstberäkningen för nästa budgetår möjligheter ej torde komma att saknas för anvisande av här ifrågavarande medel.

Under hänvisning till var här ovan anförts få vi yrka,

att riksdagen, i anledning av vad Kungl. Maj:t under åttonde huvudtiteln, punkt 172 (Folkundervisningen 13) äskat, måtte besluta, att för beredande av utjämning av kostnaderna för folkskoleväsendet för budgetåret 1935/1936 anvisa ett extra förslagsanslag av 8 490 000 kronor att utgå med 300 kronor per läraravdelning.

Stockholm den 22 januari 1935.

J. Bergman.

John Björck.

Edw. Larson.

Elof B. Andersson.

Joh. Larsson.